

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5408]-1001

M.A. (Part I) (I Semester) EXAMINATION, 2018

PSYCHOLOGY

(Compulsory Paper)

EP-101 : Cognitive Processes

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

(iii) Figures to the right indicate full marks.

- 1.** Answer any *one* of the following in **500** words : [10]
  - (a) Discuss the contribution of behaviourists to Cognitive Psychology. Explain the factors leading to cognitive revolution in Cognitive Psychology.
  - (b) Explain the methods of Cognitive Psychology.

- 2.** Answer any *one* of the following in **500** words : [10]
  - (a) Describe different bottom up approaches of perception.
  - (b) What is Psychophysics ? Explain the methods of Psychophysics.

- 3.** Answer any *one* of the following in **500** words : [10]
  - (a) What is reading ? Explain the role of perceptual process in reading.
  - (b) What is transformational grammar ? Explain factors affecting comprehension.

P.T.O.

4. Answer any *one* of the following in **500** words : [10]
(a) Explain the various heuristics that are used in decision-making.
(b) What is reasoning ? Describe the types of reasoning.
5. Write short notes on any *two* in **250** words each : [10]
(a) Cognitive style
(b) Selective attention
(c) Cognitive tasks involved in writing
(d) Creativity.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [10]
(अ) वर्तनवाद्यांचे बोधात्मक मानसशास्त्रातील योगदान विषयी चर्चा करा. बोधनिक मानसशास्त्रातील क्रांतीला जबाबदार असणारे घटक स्पष्ट करा.
(ब) बोधात्मक मानसशास्त्राच्या अभ्यासपद्धती स्पष्ट करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [10]
(अ) संवेदनच्या विविध उर्ध्वगामी दृष्टिकोनांविषयी वर्णन करा.
(ब) मानसभौतिकी म्हणजे काय ? मानसभौतिकीच्या पद्धती स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [10]
(अ) वाचन म्हणजे काय ? वाचनातील संवेदानिक प्रक्रियेचे भूमिका स्पष्ट करा.
(ब) परिवर्तनशील व्याकरण म्हणजे काय ? आकलनावर परिणाम करणाऱ्या घटकांना स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
(अ) निर्णय प्रक्रियेत वापरल्या जाणाऱ्या विविध नवगामी पद्धती स्पष्ट करा.
(ब) युक्तिवाद म्हणजे काय ? युक्तिवादाच्या प्रकारांचे वर्णन करा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर प्रत्येकी 250 शब्दांत टीपा लिहा : [10]
(अ) बोधात्मक शैली
(ब) विभाजित अवधान
(क) लिखाण कार्यात अंतर्भूत बोधात्मक कार्ये
(ड) सर्जनशीलता.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5408]-1002

M.A. (Part-I) (I Semester) EXAMINATION, 2018

PSYCHOLOGY (Compulsory)

(EP-102 : Psychological Testing (Theory)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

(iii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following in about **500** words : [10]

(i) Discuss the steps in psychological test construction.

(ii) Discuss the classification and uses of psychological tests.

2. Answer any *one* of the following in about **500** words : [10]

(i) Explain the basic statistical concepts in psychological testing

(ii) What is norms ? Explain within group norms.

3. Answer any *one* of the following in about **500** words : [10]

(i) What is meant by correlation coefficient ? Explain statistical significance.

(ii) What is reliability ? Discuss different types of reliability in detail.

P.T.O.

4. Answer any *one* of the following in about **500** words : [10]

(i) What is validity ? Explain evolving concepts in validity.

(ii) Describe test validity and decision theory in detail.

5. Write short notes on any *two* of the following in **250** words each : [10]

(i) Ethics in test administration

(ii) Norms

(iii) Speed Test

(iv) Percentile.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]

(i) मनोमापन चाचणी निर्मितीतील अवस्थांवर लिहा.

(ii) मनोमापन चाचण्यांच्या वर्गीकरण आणि उपयुक्ततेवर लिहा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]

(i) मनोमापन चाचण्यांमधील विविध मुलभूत सांख्यिकीय संकल्पनांवर लिहा.

(ii) मानदंड म्हणजे काय ? समूह अंतर्गत मानदंड विषयी लिहा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
- (i) सहसंबंध गुणांक म्हणजे काय ? सांख्यिकीय लाक्षणीयता विशद करा.
- (ii) विश्वसनीयता म्हणजे काय ? विविध प्रकारच्या विश्वसनीयता विषयी सविस्तर लिहा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
- (i) यथार्थता म्हणजे काय ? यथार्थता संबंधित विविध संकल्पनांवर लिहा.
- (ii) चाचणी यथार्थता आणि निर्णय सिद्धांत या सविस्तर स्पष्ट करा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांवर प्रत्येकी 250 शब्दात टिपा लिहा : [10]
- (i) चाचणी प्रशासनातील नैतिकता
- (ii) मानदंड
- (iii) गती चाचण्या
- (iv) शतमक.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—8

Seat No.	

[5408]-1003

M.A. (Part-I) (First Semester) EXAMINATION, 2018

PSYCHOLOGY

(Compulsory Paper)

(EP-103 : Statistical Methods)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

(iii) *Use of statistical tables and simple calculators are allowed.*

(iv) *English is a valid version.*

1. Answer in 500 words (any one) : [10]

(i) Describe the measures of central tendency.

(ii) Compute the percentiles for the scores 37, 54, 66, 74 and 87 from the following frequency distribution :

Scores	Frequency
91—100	03
81—90	06
71—80	05

P.T.O.

61—70	15
51—60	14
41—50	12
31—40	10
21—30	07
11—20	08

2. Answer in **500** words (any *one*) : [10]

- (i) Write meaning of correlation. Explain various types of correlation.
- (ii) Compute the coefficient of correlation in the table given below :

Class Interval	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	Total
37-40		2			1		3
33-36		1		1	2		4
29-32		2		1	3		6
25-28		2	1	2	4		9
21-24	1	1	1	4			7
17-20	1	1	2	1		1	6
13-16	2	1	1	1		1	6
9-12	1		4	2		2	9
5-8	2		2	1		1	6
1-4	1		1	1		1	4
Total	08	10	12	14	10	06	60

3. Answer in **500** words (any one) : [10]

- (i) Explain the meaning and uses of analysis of variance (ANOVA).
- (ii) Subjects were randomly assigned to two groups. Those practicing indoor game and those practicing outdoor game. Their scores on a social adjustment inventory are given below. Use suitable statistical test to verify that the groups do not differ in their scores :

Indoor Game	Outdoor Game
10	14
12	11
07	08
18	17
16	17
14	15
10	15
12	14
11	12
06	09
07	08
10	12

4. Answer in **500** words (any one) : [10]

- (i) Explain difference between parametric and non-parametric statistics. Describe rank difference correlation.
- (ii) The table given below shows the number of male and female teachers whose opinion on whether there should be a given extra class in the schools. Apply a suitable statistics and interpret the results :

	Yes	No	Total
Male Teachers	27	20	47
Female Teachers	25	14	39
Total	52	34	86

5. Write short notes in **250** words each (any two) : [10]

- (i) ANCOVA
- (ii) Probability
- (iii) Statistical software Excel
- (iv) Characteristics of multiple correlation.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
- (iii) सांख्यिकी तक्ते व साधे गणकयंत्र वापरण्यास परवानगी आहे.
- (iv) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका आहे.

1. 500 शब्दांत उत्तर लिहा (कोणताही एक) : [10]

(i) केन्द्रीय प्रवृत्तीची मापके वर्णन करा.

(ii) खाली दिलेल्या वारंवारिता वितरणावरून 37, 54, 66, 74 आणि 87 या प्राप्तांकाचा शततमक काढा :

प्राप्तांक	वारंवारिता
91—100	03
81—90	06
71—80	05
61—70	15
51—60	14
41—50	12
31—40	10
21—30	07
11—20	08

2. 500 शब्दांत उत्तर लिहा (कोणताही एक) : [10]

(i) सहसंबंधाचा अर्थ लिहा. सहसंबंधाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

(ii) खालील तक्तांत दिलेल्या आकडेवारीतील सहसंबंध गुणांक काढा :

वर्ग अंतराल	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	एकूण
37-40		2			1		3
33-36		1		1	2		4
29-32		2		1	3		6
25-28		2	1	2	4		9
21-24	1	1	1	4			7
17-20	1	1	2	1		1	6
13-16	2	1	1	1		1	6
9-12	1		4	2		2	9
5-8	2		2	1		1	6
1-4	1		1	1		1	4
एकूण	08	10	12	14	10	06	60

3. 500 शब्दांत उत्तर लिहा (कोणताही एक) : [10]

(i) प्रचरण विश्लेषणाचा अर्थ व उपयोग वर्णन करा.

(ii) प्रयुक्तांची दोन गटात अनियत पद्धतीने विभागणी करण्यात आली. इनडोअर आणि आऊटडोअर खेळाचा सराव करित असणाऱ्या प्रयुक्तांना सामाजिक समायोजन शोधीका

देण्यात आली. शोधिकेद्वारे मिळालेले गुण पुढीलप्रमाणे आहेत. योग्य सांख्यिकी चाचणीच्या आधारे दोन गटातील सामाजिक समायोजन पातळी भिन्न नाही ना ते पहा :

इनडोअर खेळ	आऊटडोअर खेळ
10	14
12	11
07	08
18	17
16	17
14	15
10	15
12	14
11	12
06	09
07	08
10	12

4. 500 शब्दांत उत्तर लिहा (कोणताही एक) : [10]

(i) प्राचल आणि अप्राचल सांख्यिकीमधील भेद स्पष्ट करा. गुणानुक्रम भेद सहसंबंध वर्णन करा.

- (ii) शाळेतील विद्यार्थ्यांचे जादा तास ध्यावे का या मतांवर पुरुष आणि महिला शिक्षकांचा तक्ता खाली दर्शविला आहे. योग्य सांख्यिकीचा उपयोग करून निष्पत्तीचे अर्थ विवरण करा :

	होय	नाही	एकूण
पुरुष शिक्षक	27	20	47
महिला शिक्षक	25	14	39
एकूण	52	34	86

5. प्रत्येकी 250 शब्दांत थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [10]

- (i) सहप्रचरण विश्लेषण
(ii) संभाव्यता
(iii) सांख्यिकीय संगणक प्रणाली : एक्सेल (Excel)
(iv) बहुविध सहसंबंधाची वैशिष्ट्ये.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5408]-2001

M.A. (Second Semester) EXAMINATION, 2018

PSYCHOLOGY

(EP-201 : Learning and Memory)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

(iii) English is a valid version.

1. Answer any *one* in 500 words : [10]

(i) What is classical conditioning ? Explain related concepts and enumerate applications of classical conditioning.

(ii) Describe Tolman's theory of latent learning in detail.

2. Answer any *one* in 500 words : [10]

(i) Explain sensory memory with types.

(ii) Discuss long-term memory with types.

3. Answer any *one* in 500 words : [10]

(i) Describe Rumelhart and McClelland's connectionist model of memory.

(ii) Discuss critically multi-process view of memory.

P.T.O.

4. Answer any *one* in **500** words : [10]

- (i) State the studies on role of brain in learning and conditioning.
- (ii) Discuss the concepts of synaptic mechanisms and synaptic plasticity of learning and memory.

5. Write short notes on any *two* in **250** words each : [10]

- (i) Schedules of reinforcement
- (ii) Determinants of memory
- (iii) Forgetting
- (iv) Alzheimer's disease.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

- सूचना :—
- (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
  - (ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
  - (iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]

- (i) अभिजात अभिसंधान म्हणजे काय ? अभिजात अभिसंधान संबंधित संकल्पना स्पष्ट करून अभिजात अभिसंधानाचे उपयोजन सूचीबद्ध करा.
- (ii) टॉलमन यांचा सूप्त अध्ययन सिद्धांत सविस्तर वर्णन करा.

2. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]

- (i) वेदनिक स्मृती प्रकारांसह स्पष्ट करा.
- (ii) दीर्घस्मृती प्रकारांसह वर्णन करा.

3. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
- (i) रूमेलहार्ट व मॅक्लेलँड यांचे अनुबंधवादी स्मृतीप्रारूप वर्णन करा.
- (ii) स्मृतीचे बहुक्रिया दृष्टिकोनांचे क्रांतिक वर्णन करा.
4. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
- (i) अध्ययन व अभिसंधानातील मेंदूच्या भूमिकेविषयीचे अभ्यास सांगा.
- (ii) अध्ययन व स्मृतीसंबंधित चेतासंधि कार्ययंत्रणा व चेतासंधि वलनशीलता संकल्पना वर्णन करा.
5. कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टीपा 250 शब्दात लिहा : [10]
- (i) प्रबलन कार्ययोजनालेख
- (ii) स्मृतीचे निर्धारके
- (iii) विस्मरण
- (iv) अल्लायमर आजार.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5408]-2002

M.A. (Second Semester) EXAMINATION, 2018

PSYCHOLOGY

EP-202 : Psychological Testing Application

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any one in 500 words : [10]

(a) Discuss in detail Standard Progressive Matrices and Cattell's culture fair test of intelligence.

(b) Define interest. Explain Strong Vocational Interest Blank (SVIB) with reference to different professions.

2. Answer any one in 500 words : [10]

(a) Describe Minnesota Multiphasic Inventory of Personality (MMPI) I & II version. State its different features and applications.

(b) Describe in detail the 16-Personality factors as the contribution of R.B. Cattell in the field of personality.

3. Answer any one in 500 words : [10]

(a) Explain the Fundamental Interpersonal Relationship Orientation-Behaviour as a tool of measuring interpersonal relationship.

P.T.O.

(b) Describe Myers Briggs Type Indicator (MBTI). State its industrial applications.

4. Answer any *one* in **500** words : [10]

(a) Describe Passi's Creativity Test in detail. Explain its application in appropriate fields.

(b) Explain the various components of Moos' Family Environment Scale. State the application of Family Environment Scale in various fields.

5. Answer any *two* in **250** words each : [10]

(a) Minnesota Manual Dexterity Test

(b) Bell's Adjustment Inventory

(c) Woodworth Personal Data Sheet

(d) Graduate Record Examination (GRE).

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहे.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [10]

(अ) प्रमाण वर्धमान सारणी आणि कॅटेलच्या सांस्कृती-योग्य चाचणीची सविस्तर चर्चा करा.

(ब) अभिरुचीची व्याख्या द्या. स्ट्रोंगचे व्यावसायिक अभिरुची प्रपत्र विविध व्यवसायाच्या संदर्भातून स्पष्ट करा.

2. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
(अ) मिनेसोटा बहुप्रवावस्था व्यक्तिमत्व सूची-I आणि II आवृत्तीचे वर्णन करा. या चाचणीचे विविध मुखांग आणि उपयोजन सांगा.
(ब) व्यक्तिमत्वाच्या क्षेत्रामधील आर.बी. कॅटेल यांचे योगदान असलेल्या सोळा-व्यक्तिमत्व घटकांचे सविस्तर वर्णन करा.
3. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
(अ) अंतर्व्यक्तिक संबंधाचे मापन करण्याचे एक साधन म्हणून मूलभूत अंतर्व्यक्तिक संबंध अभिमुखतावर्तन चाचणी स्पष्ट करा.
(ब) मायर्स-ब्रिगज प्रकार निर्देशकचे वर्णन करा. त्याचे औद्योगिक उपयोजन सांगा.
4. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
(अ) पासीच्या सर्जनशीलता चाचणीचे सविस्तर वर्णन करा. या चाचणीचे योग्य क्षेत्रातील उपयोजन स्पष्ट करा.
(ब) मूसच्या कौटुंबिक परिवेश चाचणीतील विविध घटक स्पष्ट करा. विविध क्षेत्रांतील कौटुंबिक परिवेश चाचणीचे उपयोग सांगा.
5. कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तर प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [10]
(अ) मिनेसोटा हस्तकौशल्य चाचणी
(ब) बेलची समायोजन शोधिका
(क) वूडवर्थ व्यक्तिगत प्रदत्त सारणी
(ड) पदवी नोंद परीक्षा (जी.आर.ई.).

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5408]-2003

M.A. (Sem. II) EXAMINATION, 2018

PSYCHOLOGY

EP-203 : Research Methodology

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

(iii) English is a valid version.

1. Answer any *one* in **500** words : [10]

(a) What is survey research ? Describe survey research designs.

(b) Define hypothesis ? Explain the APA style of writing research report.

2. Answer any *one* in **500** words : [10]

(a) Define experimental design. Distinguish within group and between group designs.

(b) Explain factorial design with co-variate.

3. Answer any *one* in **500** words : [10]

(a) What is factor analysis ? Explain exploratory and confirmatory factor analysis.

(b) Explain multivariate analysis of variance with appropriate example.

P.T.O.

4. Answer any *one* in **500** words : [10]
- (a) What is quasi-experimental design ? State the characteristics of quasi-experimental designs.
- (b) Explain psychological scaling with reference to Thurstone and Likert scale.
5. Write short notes on any *two* in **250** words : [10]
- (a) Variables
- (b) Block design
- (c) Qualitative research
- (d) Program evaluation.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
- (iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका वैध.

1. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]
- (अ) सर्वेक्षण संशोधन म्हणजे काय ? सर्वेक्षण संशोधन आराखडे वर्णन करा.
- (ब) परिकल्पनेची व्याख्या लिहा. संशोधन अहवाल लिखाणाची APA शैली स्पष्ट करा.
2. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]
- (अ) प्रायोगिक आराखड्याची व्याख्या लिहा. समुहांतर्गत व आंतरसमुह आराखड्यातील फरक स्पष्ट करा.
- (ब) सह प्रचरकासह घटकानुसारी आराखडा स्पष्ट करा.

3. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
- (अ) घटक विश्लेषण म्हणजे काय ? शोधक व पुष्टीकारक घटक विश्लेषण स्पष्ट करा.
- (ब) योग्य उदाहरणासह बहुचल प्रचरण विश्लेषण स्पष्ट करा.
4. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
- (अ) प्रयोग सादृश्य आराखडा म्हणजे काय ? प्रयोग सादृश्य आराखड्यांचे गुणवैशिष्ट्ये लिहा.
- (ब) Thurstone व Likert संबंधित मानसिक मापनी स्पष्ट करा.
5. कोणत्याही दोन टीपा 250 शब्दात लिहा : [10]
- (अ) परिवर्तके (चले)
- (ब) गट आराखडा
- (क) गुणात्मक संशोधन
- (ड) कार्यक्रम मुल्यमापन.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5408]-3001

M.A. (III Sem.) EXAMINATION, 2018

PSYCHOLOGY

(EP-301 : Personality)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* in **500** words : [10]
  - (a) Describe the techniques of analyzing various personality theories.
  - (b) Discuss Erikson's theory of Personality.

2. Answer any *one* in **500** words : [10]
  - (a) Discuss Horney's views of Personality Development.
  - (b) Describe Adler's major lifestyle type.

3. Answer any *one* in **500** words : [10]
  - (a) Describe stimulus-response theory of Dollard and Miller.
  - (b) Describe the Roger's person-centred theory of Personality.

4. Answer any *one* in **500** words : [10]
  - (a) Evaluate person-situation interaction approach.
  - (b) Discuss the cross-cultural research in Personality.

P.T.O.

5. Write short notes on any *two* in **250** words each : [10]
- (a) Social self and true self
  - (b) Personal constructs
  - (c) Logo therapy
  - (d) Modelling.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. कोणताही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [10]
(अ) व्यक्तिमत्वांच्या विविध सिद्धांतांचे विश्लेषण करणाऱ्या तंत्राचे वर्णन करा.
(ब) एरिकसन यांच्या व्यक्तिमत्व सिद्धांताची चर्चा करा.
2. कोणताही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [10]
(अ) हॉर्ने यांच्या व्यक्तिमत्व विकासांच्या दृष्टिकोनांवर चर्चा करा.
(ब) अँडलर यांच्या मुख्य जीवनशैली प्रकारांचे वर्णन करा.
3. कोणताही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [10]
(अ) डोलाई व मिलर यांच्या उद्दीपक-प्रतिक्रिया सिद्धांताचे वर्णन करा.
(ब) रोजर्स यांच्या व्यक्ति-केन्द्रित व्यक्तिमत्व सिद्धांताचे वर्णन करा.
4. कोणताही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [10]
(अ) व्यक्ति-परिस्थिती आंतरक्रिया दृष्टिकोनाचे मूल्यमापन करा.
(ब) व्यक्तिमत्वातील बहुविध सांस्कृतिक संशोधनावर चर्चा करा.

5. कोणत्याही दोनांवर संक्षिप्त टिपा प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [10]
- (अ) सामाजिक स्व व वास्तविक स्व
  - (ब) व्यक्तिगत व्याकृती
  - (क) लोगो थरेपी
  - (ड) प्रतिरूपन

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5408]-3002

M.A. (III Sem.) EXAMINATION, 2018

PSYCHOLOGY (CLINICAL)

EP-310 : Psychopathology-I

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following in **500** words : [10]
  - (a) What is Psychopathology ? Write on psychoanalytic and behavioral paradigm of psychopathology.
  - (b) What is DSM ? Write in detail on DSM-5.

2. Answer any *one* of the following in **500** words : [10]
  - (a) What is Schizophrenia ? Write on different phases and symptoms of Schizophrenia.
  - (b) What are intellectual disabilities ? Write on different types of intellectual disabilities.

3. Answer any *one* of the following in **500** words : [10]
  - (a) What is depression ? Write on Dysthymia and Premenstrual dysphoric disorder.
  - (b) What is stress ? Write on stress related disorders.

P.T.O.

4. Answer any *one* of the following in **500** words : [10]

- (a) What are sleep disorders ? Write on sleep related disorders.
(b) What are dissociative disorders ? Write on different types of dissociative disorders.

5. Answer any *two* of the following in **250** words each : [10]

- (a) Diathesis-Stress Model
(b) Autism
(c) Panic Disorder
(d) Anorexia Nervosa.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [10]

- (अ) मनोविकृतीशास्त्र म्हणजे काय ? मनोविकृतीशास्त्र मधील मनोविश्लेषणवाद आणि वर्तनवाद या दृष्टिकोनांवर लिहा.
(ब) डी. एस. एम. म्हणजे काय ? डी. एस. एम.-5 विषयी सविस्तर लिहा.

2. खालीलपैकी **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [10]

- (अ) छिन्नमनस्कता म्हणजे काय ? छिन्नमनस्कता या आजारातील अवस्था व लक्षणे यावर लिहा.
(ब) बौद्धिक विकलांगता म्हणजे काय ? बौद्धिक विकलांगतेच्या विविध प्रकारांवर लिहा.

3. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [10]
(अ) अवसाद म्हणजे काय ? हताशपणा आणि ऋतु प्राप्तीपुर्व चिंतावसाद विकृतीविषयी लिहा.
(ब) ताण म्हणजे काय ? ताण संबंधित विविध विकृतींबाबत लिहा.
4. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [10]
(अ) निद्रा विकृती म्हणजे काय ? निद्रा संबंधित विकृतींबाबत लिहा.
(ब) वियोजित विकृती म्हणजे काय ? वियोजित विकृतीच्या विविध प्रकारांवर लिहा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांवर प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : [10]
(अ) रोगप्रवणता-तणाव प्रारूप
(ब) आत्ममग्नता
(क) आतंक विकृती
(ड) क्षुधा अभाव विकृती.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5408]-3003

M.A. (III Semester) EXAMINATION, 2018

PSYCHOLOGY (CLINICAL)

EP-311 : Psychodiagnostics : Procedure and Techniques

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following in **500** words : [10]

(a) What is SCID ? Write in detail on patient and non-patient version.

(b) What is DAS ? Write in detail on various factors measured by DAS.

2. Answer any *one* of the following in **500** words : [10]

(a) Write in detail on clinical application of MMPI-2.

(b) Write in detail on clinical application in Spielberger Anger Inventory.

3. Answer any *one* of the following in **500** words : [10]

(a) What is projective technique ? Write on assumptions in projective tests.

(b) What is neuro-psychological testing ? Write on Luria-Nebraska Neuro-psychological battery.

P.T.O.

4. Answer any *one* of the following in **500** words : [10]
(a) Write in detail on mental status examination.
(b) Write in detail on family conflict scale.
5. Answer any *two* of the following in **250** words each : [10]
(a) DSM-5 : Clinician Rated Dimensions of Psychosis Symptoms Severity Scale
(b) EPQ-R
(c) Social Maturity Scale
(d) Clinical Report Writing.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [10]
(अ) 'स्किड' म्हणजे काय ? स्किडच्या 'रुग्णांसाठी' व 'सामान्यांसाठी' आवृत्तीवर सविस्तर लिहा.
(ब) 'डी.ए.एस.' म्हणजे काय ? 'डी.ए.एस.' द्वारा मोजल्या जाणाऱ्या विविध घटकांवर सविस्तर लिहा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [10]
(अ) 'एम.एम.पी.आय.-2' च्या चिकित्सक उपयोजनाबद्दल सविस्तर लिहा.
(ब) स्पिलबर्गर यांची राग मापनीचे चिकित्सक उपयोजनाविषयी सविस्तर लिहा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [10]
(अ) प्रक्षेपण तंत्रे म्हणजे काय ? प्रक्षेपण तंत्रे उपयोजनातील गृहीतके काय आहेत ?
(ब) चेता-मानसशास्त्रीय चाचण्या म्हणजे काय ? ल्यूरिया-नेब्रास्का यांच्या चेता-मानसशास्त्रीय कसोटी बाबत लिहा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [10]
(अ) 'मन स्थिती परीक्षण' यावर सविस्तर लिहा.
(ब) 'कुटूंब संघर्ष मापनी' यावर सविस्तर लिहा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [10]
(अ) डी.एस.एम.-5 मनोविक्षिप्ती लक्षणांच्या पैलूंची तीव्रता मापन करण्याची चिकित्सक निश्चयीत चाचणी
(ब) आयझेंक यांची व्यक्तिमत्व मापन प्रश्नावली
(क) सामाजिक परिपक्वता चाचणी
(ड) चिकित्सा अहवाल लेखन.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	

[5408]-3004

M.A. (Part II) (Sem. III) EXAMINATION, 2018

PSYCHOLOGY

EP-320 : Personnel Psychology

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any one in 500 words : [10]

(a) What is meant by equal employment opportunities ? Explain the laws related to equal employment opportunity in India.

(b) Define Personnel Psychology. Compare and contrast the utility theory and systems view of personnel psychology.

2. Answer any one in 500 words : [10]

(a) Define job evaluation. Explain job evaluation is a base for equality in pay.

(b) Define strategic workforce planning. Explain its importance in sustaining competitive advantage for the organization.

P.T.O.

3. Answer any *one* in **500** words : [10]
- (a) Describe the selection process. Explain selection criteria for managerial and non-managerial job/position.
- (b) Explain benefits and services for employee welfare.
4. Answer any *one* in **500** words : [10]
- (a) What is a performance appraisal system ? Explain the barriers in its implementation.
- (b) Why is a performance feedback interview important ? How should it be conducted ?
5. Write short notes on any *two* in **250** words each : [10]
- (a) Scope of Personnel Psychology
- (b) Position Analysis Questionnaire
- (c) Importance of reference in selection decisions
- (d) Behaviorally Anchored Rating Scales.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
- (iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
- (अ) समान रोजगार संधी म्हणजे काय ? “समान रोजगार संधी” संबंधीत भारतीय कायदे स्पष्ट करा.
- (ब) कर्मचारी मानसशास्त्राची व्याख्या द्या. प्रणाली सिद्धांत व उपयुक्तता सिद्धांत यामध्ये तुलना करा.
2. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
- (अ) कार्य मुल्यांकनाची व्याख्या लिहा. “कार्य मुल्यांकन कर्मचारी वेतनांत समानता ठेवण्यांस मदत करते.” स्पष्ट करा.
- (ब) “दूरगामी कर्मचारी नियोजन” व्याख्या लिहा व त्याचा उपयोग संघटनेला (organization) स्पर्धेत टिकण्यासाठी कसा होतो, स्पष्ट करा.
3. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
- (अ) निवड प्रक्रियेचे वर्णन करा. व्यवस्थापकीय व विनाव्यवस्थापकीय (इतर) जॉबचे निवडीचे मापदंड स्पष्ट करा.
- (ब) कर्मचारी कल्याणाकरीता वेतनाव्यतिरीक्त मिळणारे फायदे व सुविधा स्पष्ट करा.
4. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
- (अ) निर्वर्तन निर्धारण प्रणाली म्हणजे काय ? ह्या प्रणालीच्या अंमलबजावणीतील अडथळे स्पष्ट करा.
- (ब) कार्य निर्वर्तन अभिप्राय मुलाखत महत्वाची का आहे ? ती कशाप्रकारे घेतली जाते ?

5. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा :

[10]

- (अ) कर्मचारी मानसशास्त्राची व्याप्ती
- (ब) पोझीशन अॅनालिसीस प्रश्नावली/पदविश्लेषण प्रश्नावली
- (क) निवडीच्या निर्णयात संदर्भपत्राचे महत्व
- (ड) वर्तन निर्धारित मुल्यांकन सूची.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5408]-3005

M.A. (III Semester) EXAMINATION, 2018

INDUSTRIAL PSYCHOLOGY

EP-321 : Organisational Behaviour

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* in **500** words : [10]

(a) What is organisational culture ? Explain the methods used for creating and transmitting organisational culture.

(b) What is organisational structure ? Discuss the important elements of organisational structure.

2. Answer any *one* in **500** words : [10]

(a) What is motivation ? How can a manager motivate employees by being fair using equity theory ?

(b) What is Hackman and Oldham's job characteristics model ? Explain its application in organisational behaviour.

P.T.O.

3. Answer any *one* in **500** words : [10]
- (a) What is empowerment ? How do programs for participation contribute to empowerment ?
- (b) What is the contingency approach to leadership ? Explain the path-goal model of leadership.
4. Answer any *one* in **500** words : [10]
- (a) Discuss the nature and levels of conflict in organisations.
- (b) Explain the causes and consequences of work stress. How can the individual employee manage his stress ?
5. Write short notes on any *two* in **250** words : [10]
- (1) Application of Maslow's hierarchy to organizational behaviour
- (2) Supportive model of OB
- (3) Substitutes for leadership
- (4) Grapevine Communication.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [10]
- (अ) संघटना संस्कृती म्हणजे काय ? संघटना संस्कृती निर्माण करण्याची व प्रसारित करण्याची पद्धती स्पष्ट करा.
- (ब) संघटनात्मक संरचना म्हणजे काय ? संघटनात्मक संरचनेतील महत्वाचे घटक विषद करा.

2. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
(अ) प्रेरणा म्हणजे काय ? समतुल्यता सिद्धांत वापरून, निष्पक्ष बनून व्यवस्थापक कर्मचाऱ्यांना कसे प्रेरित करू शकतो.
(ब) हॅकमन व ओल्डहॅम चे कार्य-वैशिष्ट्ये प्रारूप काय आहे ? संघटनात्मक वर्तनामध्ये त्याचा अनुप्रयोग स्पष्ट करा.
3. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
(अ) सक्षमीकरण म्हणजे काय ? कर्मचारी सहभागाच्या कार्यक्रमांचे सक्षमीकरणांत कोणते योगदान आहे ?
(ब) नेतृत्वाचे अनुसंगिकता दृष्टीकोन काय आहे ? नेतृत्वाचे पथ-लक्ष्य सिद्धांत स्पष्ट करा.
4. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
(अ) संघटनांमध्ये संघर्षाचे स्वरूप व पातळी विषद करा.
(ब) कामाच्या ताणाची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा. कर्मचारी व्यक्तीशः ताणाचे व्यवस्थापन कसे करू शकतो.
5. कोणत्याही दोनवर 250 शब्दांत टीपा लिहा : [10]
(अ) संघटनात्मक वर्तणुकीसाठी मॅस्लोच्या सिद्धांताचे अनुप्रयोग
(ब) OBचे सहाय्यक प्रारूप
(क) नेतृत्वाचे पर्याय
(ड) ग्रेपवाईन संवाद.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5408]-3006

M.A. (Sem. III) EXAMINATION, 2018

PSYCHOLOGY

Optional Paper

EP-330 Group (C) : Counselling Psychology

(Counselling Process)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any one in 500 words : [10]

(i) Describe training and job setting of counsellors.

(ii) State the various aims and objectives of 'record keeping' in detail.

2. Answer any one in 500 words : [10]

(i) Discuss counsellor's actions that impede communication.

(ii) Explain core conditions of counselling.

3. Answer any one in 500 words : [10]

(i) Discuss the ethical principles of counselling.

(ii) How will you prepare the terminal stage of counselling ? Describe with example.

P.T.O.

4. Answer any *one* in **500** words : [10]
- (i) Explain the non-standardized techniques used in human assessment.
- (ii) Elaborate inter-disciplinary implications and guidelines for human assessment.
5. Write short notes on any *two* in **250** words : [10]
- (i) Diagnostic test
- (ii) Counter transference
- (iii) Role playing
- (iv) Feedback of goal setting.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- (ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
- (iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. कोणताही **एक** उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]
- (i) समूपदेशकाची पारंपारिक कार्ये व कार्यपरिस्थिती यांचे वर्णन करा.
- (ii) नोंदी घेण्याचे हेतू व उद्दिष्टे सविस्तर स्पष्ट करा.
2. कोणताही **एक** उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]
- (i) समूपदेशकाच्या कोणत्या कृती संप्रेषणात अडथळे निर्माण करतात ? चर्चा करा.
- (ii) समूपदेशनाच्या मूलभूत अटी/शर्ती स्पष्ट करा.

3. कोणताही एक उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
- (i) समूपदेशनातील नैतिक तत्वांची चर्चा करा.
- (ii) समूपदेशनाच्या समारोपाची तयारी तुम्ही कशी कराल ? सोदाहरण चर्चा करा.
4. कोणताही एक उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
- (i) मानवी मूल्य निर्धारणातील अप्रमाणित तंत्राविषयी चर्चा करा.
- (ii) मानवी मूल्यनिर्धारणाच्या मार्गदर्शक तत्वांचे आंतरसंबंधीय उपयोजन विशद करा.
5. कोणत्याही दोन टिपा प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [10]
- (i) नैदानिक चाचणी
- (ii) प्रति-भावांतरन
- (iii) भूमिका वठविणे
- (iv) उद्दिष्ट्य आखणीचे पुर्नभरण.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5408]-3007

M.A. (III Semester) EXAMINATION, 2018

PSYCHOLOGY

EP-331 : Counselling Skills and Psychotherapy

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* in **500** words : [10]
  - (a) Discuss different mind skill techniques to empower mind.
  - (b) Elaborate with example components of communication skills.

2. Answer any *one* in **500** words : [10]
  - (a) What is questioning skill ? Explain different types of questions used in counselling set-up ?
  - (b) Explain with example challenging skills in counselling with different types of inconsistencies.

3. Answer any *one* in **500** words : [10]
  - (a) What is BASIC-ID ? Elaborate with an example.
  - (b) Discuss key concepts of Logo therapy.

4. Answer any *one* in **500** words : [10]
  - (a) What are cognitive distortions ? What cognitive techniques are suggested by Aron Beck for the remedy of emotional disturbance ?
  - (b) Discuss with example any *two* behaviour therapy techniques suitable for management of emotional problems.

P.T.O.

5. Write short notes on any *two* in **250** words : [10]

- (a) Creating self-talk
- (b) Listening mistakes
- (c) Collective unconscious
- (d) WDEP system

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]

(अ) मनाच्या सक्षमीकरणासाठी उपयुक्त असणाऱ्या विविध मन कौशल्यांची चर्चा करा.

(ब) संभाषण कौशल्यातील विविध घटकांचे सोदाहरण स्पष्टीकरण द्या.

2. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]

(अ) प्रश्न कौशल्ये म्हणजे काय ? समुपदेशनात वापरल्या जाणाऱ्या विविध प्रकारच्या प्रश्नांचे स्पष्टीकरण द्या.

(ब) विविध प्रकारच्या विसंगतींच्या सहाय्याने समुपदेशनातील आव्हान कौशल्ये सोदाहरण स्पष्ट करा.

3. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]

(अ) BASIC-ID म्हणजे काय ? सोदाहरण स्पष्ट करा.

(ब) लोगो उपचार पद्धतीतील प्रमुख संकल्पनांची चर्चा करा.

4. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
- (अ) बोधनिक विरूपण म्हणजे काय ? भावनिक अस्वस्थतेच्या उपचारासाठी कोणती बोधनिक 'तंत्रे' अॅरोन बेक यांनी सुचविली आहेत.
- (ब) भावनिक समस्यांसाठी योग्य असणाऱ्या कोणत्याही दोन वर्तनात्मक उपचार पद्धतीतील तंत्रांची सोदाहरण चर्चा करा.
5. पुढीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टीपा प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [10]
- (अ) स्व-संवाद निर्माण करणे
- (ब) श्रवण कौशल्यातील चुका
- (क) सामूहिक अबोध
- (ड) WDEP (गरज-दिशा-मूल्यमापन-नियोजन) प्रणाली.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5408]-4001

M.A. (Fourth Semester) EXAMINATION, 2018

PSYCHOLOGY

[EP-401 : Motivation and Emotion (Compulsory)]

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* in 500 words : [10]

(i) Elaborate mechanism of hunger as a biological motive.

(ii) Describe Lorenz's theory of aggression and critically evaluate it.

2. Answer any *one* in 500 words : [10]

(i) Describe Murray's and Atkinson's theory of motivation. State its strength and limitations.

(ii) Elaborate Maslow's theory of human motivation. State its applications and limitations.

P.T.O.

3. Answer any *one* in **500** words : [10]

- (i) Explain cerebral lateralization in comprehension and expression of emotion.
- (ii) Describe the biological base of ANS and Endocrine system in emotion.

4. Answer any *one* in **500** words : [10]

- (i) Explain 'depression' as an emotion. What are the negative effects of depression on Physical well-being ?
- (ii) Elaborate any *two* theories related to causes of anger.

5. Write short notes on any *two* in **250** words each : [10]

- (i) Sleep cycle
- (ii) McClelland's theory of achievement motivation
- (iii) Electro-dermal measures
- (iv) James-Lange's theory of emotion.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

- सूचना :—
- (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
  - (ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
  - (iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]

- (i) भूक या जैविक प्रेरणेची यंत्रणा सविस्तर स्पष्ट करा.
- (ii) लॉरेंझ यांच्या आक्रमकता सिद्धांताचे वर्णन करा आणि त्याचे टिकात्मक मूल्यमापन करा.

2. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
- (i) मरे व अँटकिन्सन यांचे प्रेरणा सिद्धांत वर्णन करा. त्या सिद्धांताचे बलस्थाने व मर्यादा लिहा.
- (ii) मॅस्लोचे मानवी प्रेरणेचे सिद्धान्त स्पष्ट करा. त्या सिद्धांताचे उपयोजन व मर्यादा नमूद करा.
3. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
- (i) भावनांचे आकलन व अभिव्यक्ती या मधील प्रमस्तिष्क द्विभागीकरण (Cerebral Lateralization) स्पष्ट करा.
- (ii) भावनांना जैविक अधिष्ठान देण्यामधले स्वायत्त चेतासंस्था व ग्रंथीसंस्था याचे कार्य स्पष्ट करा.
4. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
- (i) 'अवसाद' एक भावना म्हणून स्पष्ट करा. अवसादाचे शारीरिक स्वास्थ्यावर काय ऋणात्मक परिणाम होतात ?
- (ii) रागाची कारणमीमांसा करणारे दोन सिद्धांत स्पष्ट करा.
5. कोणत्याही दोन टीपा प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [10]
- (i) निद्रा चक्र
- (ii) मॅकलेलँड यांचा संपादन प्रेरणा सिद्धांत
- (iii) विद्युत-त्वचा मापके
- (iv) जेम्स-लँग यांचा भावना सिद्धांत.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5408]-4002

**M.A. (IV Sem.) EXAMINATION, 2018
PSYCHOLOGY (CLINICAL)
(EP-410 : Psychopathology-II)
(2013 PATTERN)**

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following in **500** words : [10]
  - (a) What are sexual dysfunctions ? Write on sexual dysfunctions.
  - (b) Write in detail on paraphilic disorders.

2. Answer any *one* of the following in **500** words : [10]
  - (a) What are substance abuse disorders ? Write on cannabis related and hallucinogen related disorders.
  - (b) What are neurocognitive disorders ? Write on different types of neurocognitive disorders.

3. Answer any *one* of the following in **500** words : [10]
  - (a) What is personality disorder ? Write on odd and eccentric disorders.
  - (b) What is personality disorder ? Write on erratic disorders.

4. Answer any *one* of the following in **500** words : [10]
  - (a) What is suicidal behavior ? Write on different types of suicides.
  - (b) What is internet addiction ? Write on internet gaming disorder.

P.T.O.

5. Answer any *two* of the following in **250** words each : [10]
- (a) Gender Dysphoria
  - (b) Sedatives
  - (c) Avoidant personality disorder
  - (d) Attenuated psychosis syndrome.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [10]
  - (अ) लैंगिक अक्षमता म्हणजे काय? लैंगिक अक्षमता यावर सविस्तर लिहा.
  - (ब) परालैंगिक विकृतीविषयी सविस्तर लिहा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [10]
  - (अ) अमली पदार्थ सेवन विकृती म्हणजे काय? गांजासंबंधित अमली पदार्थ आणि संवेदनभ्रमकारक अमली पदार्थ सेवन संबंधित विकृतीविषयी लिहा.
  - (ब) चेता बोधनिक विकृती म्हणजे काय? विविध प्रकारच्या चेता बोधनिक विकृतीविषयी लिहा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [10]
  - (अ) व्यक्तिमत्व विकृती म्हणजे काय? समजण्यास अवघड आणि उत्केंद्री व्यक्तिमत्व विकृतीविषयी लिहा.
  - (ब) व्यक्तिमत्व विकृती म्हणजे काय? त्रासदायक व्यक्तिमत्व विकृतीविषयी लिहा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [10]
(अ) आत्महत्याप्रवण वर्तन म्हणजे काय? आत्महत्येच्या विविध प्रकारांवर लिहा.
(ब) महाजाल आसक्ती म्हणजे काय? महाजाल खेळ विकृती विषयी लिहा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : [10]
(अ) लिंग डिस्फोरीया
(ब) शामके
(क) पलायनवादी व्यक्तिमत्व विकृती
(ड) अपूर्ण मनोविक्षिप्ती लक्षणसमूह.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5408]-4003

M.A. (Sem. IV) EXAMINATION, 2018

PSYCHOLOGY (CLINICAL)

EP-411 : Psychotherapies

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following in **500** words : [10]
  - (a) What is Psychotherapy ? Write on nature of psychotherapies.
  - (b) Write in detail on various life positions in TA.

2. Answer any *one* of the following in **500** words : [10]
  - (a) Write on basic assumptions given in behaviour therapies.
  - (b) Write in detail on flooding and implosive therapy.

3. Answer any *one* of the following in **500** words : [10]
  - (a) Write in detail on Roger's client centered therapy.
  - (b) Write in detail on REBT.

P.T.O.

4. Answer any *one* of the following in **500** words : [10]

(a) Write in detail on Vipashyana and Zen Buddhism.

(b) Discuss in detail on Multimodel therapy proposed by Lazarus.

5. Answer any *two* of the following in **250** words each : [10]

(a) Script analysis

(b) Bio-feedback

(c) William Glasser's Reality Therapy

(d) Play Therapy

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [10]

(अ) मानसोपचार म्हणजे काय ? मानसोपचाराचे स्वरूप विषयी लिहा.

(ब) आंतक्रिया विश्लेषण मध्ये सुचविलेल्या विविध जीवन-स्थितींविषयी सविस्तर लिहा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [10]

(अ) वर्तनवादी उपचार पद्धती मध्ये दिलेल्या मुलभूत ग्रहितकांबाबत लिहा.

(ब) 'चिंता प्रलयन' आणि 'अंतःस्फोट' यावर सविस्तर लिहा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [10]
(अ) रोजर यांची सेवार्थी केंद्रित उपचार पद्धती बाबत लिहा.
(ब) 'आर. इ. बी. टी.' यावर सविस्तर लिहा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [10]
(अ) 'विपश्यना' आणि 'झेन बुद्धिजम' यावर सविस्तर लिहा.
(ब) लाझरस यांनी सुचविलेली बहुआयामी उपचार पद्धतीविषयी सविस्तर लिहा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर प्रत्येकी 500 शब्दांत उत्तरे लिहा : [10]
(अ) जीवन लेख विश्लेषण
(ब) जैव प्रतिभरण
(क) विलियम ग्लासर यांचे वास्तवता उपचार तंत्र
(ड) खेळ उपचार तंत्र

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5408]-4004

M.A. (IV Sem.) EXAMINATION, 2018
INDUSTRIAL PSYCHOLOGY
(EP-420 : Human Resource Management)
(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* in **500** words : [10]
  - (a) What is Human Resource Management ? Explain the scope and context of Human Resource Management.
  - (b) What are the functions of a HR Manager ? Discuss the contemporary issues faced by a HR Manager.

2. Answer any *one* in **500** words : [10]
  - (a) What is succession planning ? Explain the role of career planning in succession planning.
  - (b) What is training need assessment ? Explain its importance in development of a training program.

3. Answer any *one* in **500** words : [10]
  - (a) What is knowledge management ? Explain the process of knowledge management.
  - (b) What is job satisfaction ? Explain the causes and consequences of job satisfaction.

P.T.O.

4. Answer any *one* in **500** words : [10]
- (a) Define strategic HRM. Explain its contribution for corporate excellence.
- (b) Explain the role of trade unions in the collective bargaining process.
5. Write short notes on any *two* in **250** words : [10]
- (a) E-Employee profile
- (b) Business games
- (c) Employee privacy
- (d) HR Audit.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
- (ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
- (iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावे.

1. कोणत्या एकाही प्रश्नाचे **500** शब्दात उत्तर लिहा : [10]
- (a) मानव संसाधन व्यवस्थापन म्हणजे काय? मानव संसाधन व्यवस्थापनाची व्याप्ती आणि संदर्भ स्पष्ट करा.
- (b) H.R. व्यवस्थापकाचे कार्य स्पष्ट करा. H.R. व्यवस्थापकापुढील समकालीन आव्हाने विशद करा.
2. कोणत्या एकाही प्रश्नाचे **500** शब्दात उत्तर लिहा : [10]
- (a) उत्तराधिकार नियोजन म्हणजे काय? उत्तराधिकार नियोजनामध्ये करियर नियोजनाची भूमिका स्पष्ट करा.
- (b) प्रशिक्षण गरजा मापन म्हणजे काय? प्रशिक्षण गरजा मापनाचे प्रशिक्षण कार्यक्रम तयार करण्यामध्ये काय महत्व आहे?

3. कोणत्या एकाही प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर लिहा : [10]
(a) ज्ञानव्यवस्थापन म्हणजे काय? ज्ञानव्यवस्थापनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
(b) कार्य समाधान म्हणजे काय? कार्य समाधानाचे कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.
4. कोणत्या एकाही प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर लिहा : [10]
(a) स्ट्रॅटेजिक H.R.M. ची व्याख्या द्या. “कॉर्पोरेट एक्सलेन्स” वाढविण्यासाठी स्ट्रॅजिक H.R.M. चे योगदान स्पष्ट करा.
(b) सामूहिक सौदा प्रक्रियेमध्ये कामगार संघटनेची भूमिका स्पष्ट करा.
5. कोणत्याही दोनावर 250 शब्दात थोडक्यात टिपा लिहा : [10]
(a) ई-कर्मचारी प्रोफाइल
(b) “बिझनेस गेम्स”
(c) कर्मचारी गोपनीयता
(d) H.R. लेखापरीक्षण.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5408]-4005

M.A. (Sem. IV) EXAMINATION, 2018

INDUSTRIAL PSYCHOLOGY

EP-421 : Organizational Development

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Answer any *one* of the following in about **500** words : [10]
  - (a) “Today’s organizations have to constantly face change situations.” Comment. Discuss the Porras and Robertson model of change.
  - (b) Give a comprehensive definition of Organization Development (OD) and bring out its characteristics.

2. Answer any *one* of the following in about **500** words : [10]
  - (a) Explain the need for diagnosis in the OD process.
  - (b) Discuss the Weisbord's model of Diagnosis.

3. Answer any *one* of the following in about **500** words : [10]
  - (a) Explain in detail role based interventions.
  - (b) Describe the formal group diagnostic meeting.

P.T.O.

4. Answer any *one* of the following in about **500** words : [10]
(a) Discuss the Grid Organisation Development Program in detail.
(b) Explain the nature and phases of search conference.
5. Write short notes on any *two* : [10]
(a) Values of OD
(b) Phases of OD
(c) Responsibility Charting
(d) Behaviour modelling

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]
(अ) 'आपल्या संघटनांना बदलत्या परिस्थितीचा सतत सामना करावा लागतो' ह्यावर टिप्पणी द्या. पोरस आणि रॉबर्टसनचे बदलविषयी प्रारूप विशद करा.
(ब) संघटना विकासाची परिपूर्ण व्याख्या लिहा आणि संघटना विकासाचे गुणधर्म स्पष्ट करा.
2. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]
(अ) OD प्रक्रियेमध्ये निदानाची गरज स्पष्ट करा.
(ब) वार्डजबोर्डचे निदानाचे प्रारूप विशद करा.

3. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
(अ) भूमिका केंद्रित आंतरनिरसन विस्तृत लिहा.
(ब) औपचारिक गट निदान बैठकीचे वर्णन करा.
4. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
(अ) ग्रिड OD प्रोग्रामवर तपशीलवार चर्चा करा.
(ब) शोध परिषदेचे स्वरूप व टप्पे स्पष्ट करा.
5. कोणत्याही दोन थोडक्यात टीपा लिहा : [10]
(अ) OD चे मूल्य
(ब) OD चे टप्पे
(क) जबाबदारी तक्ता करणे
(ड) वर्तन अनुकरण

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5408]-4006

M.A. (IV Sem.) EXAMINATION, 2018

PSYCHOLOGY

(EP-430 : Guidance and Career Counselling)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* in **500** words : [10]

(1) What is career counselling ? Explain future trends in career counselling.

(2) Explain stages of career counselling. Explain your role as a career counsellor and state which activities you will involve in this stage ?

2. Answer any *one* in **500** words : [10]

(1) Evaluate and explain Bandura's social learning approach with reference to career development.

(2) Discuss in detail various factors used for career counselling at higher education.

3. Answer any *one* in **500** words : [10]

(1) Explain individual and group counselling and state difference between these two.

(2) What is career planning ? Explain career counselling in non-school settings.

P.T.O.

4. Answer any *one* in **500** words : [10]

- (1) Define Career. Elaborate role of career interest in career planning.
- (2) Elaborate nature of career counselling in school settings.

5. Answer any *two* in **250** words each : [10]

- (1) Present trends in career counselling
- (2) Implication of career theories
- (3) Work environment
- (4) Career planning in secondary school.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. कोणताही **एक** उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [10]

- (1) करिअर समुपदेशन म्हणजे काय? करिअर समुपदेशनातील भविष्यकालीन दिशा स्पष्ट करा.
- (2) करिअर समुपदेशनातील पायऱ्या/अवस्था स्पष्ट करा. ह्या अवस्थेमध्ये करिअर समुपदेशक म्हणून तुम्ही कोणत्या क्रिया कराल हे तुमच्या भूमिकेसह स्पष्ट करा.

2. कोणताही **एक** उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [10]

- (1) करिअर विकासाच्या संदर्भातील बांडुरा यांचा सामाजिक-अध्ययन दृष्टीकोनाचे मूल्यमापन करा.
- (2) उच्च शिक्षण पातळीवरील करिअर समुपदेशनासाठी विचारात घेतल्या जाणाऱ्या घटकांची सविस्तर चर्चा करा.

3. कोणताही एक उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
- (1) वैयक्तिक व सामूहिक समुपदेशन स्पष्ट करा आणि त्यातील फरक सांगा.
  - (2) करिअर नियोजन म्हणजे काय? शालाबाह्य परिस्थितीतील करिअर समुपदेशन स्पष्ट करा.
4. कोणताही एक उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
- (1) करिअरची व्याख्या द्या. करिअर नियोजनामध्ये करिअर अभिरुचीची भूमिका विशद करा.
  - (2) शालेय परिस्थितीतील करिअर समुपदेशनाचे स्वरूप विशद करा.
5. कोणतेही दोनवर प्रत्येकी 250 शब्दांत टीपा लिहा : [10]
- (1) करिअर समुपदेशनातील सद्य प्रवाह
  - (2) करिअर सिद्धांताचा समुपदेशकास उपयोग
  - (3) कार्य वातावरण
  - (4) माध्यमिक शालामधील करिअर नियोजन.

Total No. of Questions—3]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5412]-42

MJMC (IV Sem.) EXAMINATION, 2018

402 : PRINCIPLES AND ETHICS OF JOURNALISM

(2010 PATTERN)

Time : Two Hours

Maximum Marks : 40

N.B. :— Figures to the right indicate full marks.

1. (A) What are the principles of journalism ? Explain it with suitable examples. [15]

Or

- (B) (i) Discuss about the changing role of editors in Indian perspective. [5]
- (ii) How pressure groups works in media ? [5]
- (iii) Explain the role of media in democracy. [5]

2. (A) What are the ethics of investigative journalism ? Explain it with suitable examples. [15]

P.T.O.

Or

- (B) (i) Discuss about the old principles *versus* new principles in journalism. [5]
- (ii) What is sensational journalism ? [5]
- (iii) Explain the impact of advertisement department on editorial department. [5]

3. Write short notes on (any two) : [10]

- (a) Citizen journalism
- (b) Page three culture
- (c) Ombudsman.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : दोन तास

एकूण गुण : 40

- सूचना :— (i) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका प्रमाण मानावी.
- (ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. (अ) पत्रकारितेची तत्वे काय असतात ? सोदाहरण स्पष्ट करा. [15]

किंवा

- (ब) (i) संपादकाच्या बदलत्या भूमिकेविषयी भारतीय दृष्टीकोनातून चर्चा करा. [5]
- (ii) माध्यमांमध्ये दबाव गट कसे काम करतात ? [5]
- (iii) माध्यमांची लोकशाहीतील भूमिका स्पष्ट करा. [5]

2. (अ) शोधपत्रकारितेची नीतितत्वे काय आहेत ? सोदाहरण स्पष्ट करा. [15]

किंवा

(ब) (i) पत्रकारितेतील जुनी तत्वे विरुद्ध नवी तत्वे याविषयी चर्चा करा. [5]

(ii) सनसनाटी निर्माण करणारी पत्रकारिता म्हणजे काय ? [5]

(iii) जाहिरात विभागाचा संपादकीय विभागावर होणारा परिणाम स्पष्ट करा. [5]

2. कोणत्याही दोन थोडक्यात टीपा लिहा : [10]

(अ) नागरी पत्रकारिता

(ब) 'पेज थ्री' (पान तीन) संस्कृती

(क) लोकायुक्त.